

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 4: Conflict

Ce este de făcut dacă nu suntem de acord?

Conceptul de pace are o importantă dimensiune culturală. În mod tradițional, în culturile din Orientul Îndepărtat, pacea are mai mult de-a face cu pace interioară (pacea în mintea sau inima noastră), în timp ce în lumea occidentală, pacea este înțeleasă a fi în afara indivizilor (lipsa războiului sau conflictului violent). În India, de exemplu, cuvântul pentru pace este „shanti”, care presupune o ordine perfectă a minții sau pacea minții. Gandhi și-a bazat filosofia și strategia pe un concept numit „Ahimsa”, care în linii mari înseamnă „a se abține de la orice este nociv”. El a spus, „literal vorbind, Ahimsa înseamnă non-violență, dar pentru mine are un sens mult mai înalt, infinit superior. Înseamnă că nu ai voie să jignești pe nimeni; nu poți avea gânduri rele, chiar și în legătură cu cei pe care îi consideri vrăjmași. Pentru cel care urmează această doctrină, nu există dușmani.” În tradiția Maya, pacea se referă la conceptul de bunăstare și este legat de ideea unui echilibru perfect între diferitele domenii ale vieții noastre¹⁶.

„Pacea pozitivă” descrie o stare prin care voința colectivă este direcționată către promovarea păcii și eliminarea barierelor din calea păcii. Aceasta include un angajament pentru justiție socială, prin aceasta trecând dincolo de ideea că pacea este absența fricii, violenței și războiului. Aceasta include un angajament pentru soluționarea non-violentă a conflictelor și urmărește să încurajeze capacitățile indivizilor și grupurilor astfel încât aceștia să fie în măsură să abordeze problemele sociale într-un mod constructiv. Pentru educatorii în materie de ECD, aceasta înseamnă, de asemenea, promovarea proceselor democratice în sălile de clasă, abordând probleme legate de putere sau abuz de putere, și căutând în orice moment să încurajeze abilitățile de ascultare și de dialog constructiv și un angajament de rezolvare a conflictelor¹⁷.

Este violența naturală? Mulți oameni sunt convinși că ființele umane sunt în mod natural violente și că, în consecință, nu putem evita războaiele, conflictele și violența generală în viața noastră și societățile noastre. Alți specialiști în acest domeniu susțin că putem evita gândirea, simțirea și acțiunile violente. Declarația de la Sevilla privind Violenta, elaborată în 1986 de un grup de cercetători și oameni de știință din multe țări, confirmă acest lucru, afirmând că:

- „1. Este științific incorect să spunem că am moștenit o tendință de a face război de la strămoșii noștri animalele (...) Războiul este un fenomen exclusiv uman și nu are loc la alte animale (...).
2. Există culturi care nu s-au angajat în război de secole și există culturi care s-au angajat în război frecvent în anumite momente și nu în altele (...).
3. Este științific incorect să spunem că războiul sau orice alt comportament violent este programat genetic în natura noastră umană (...).
4. Este științific incorect să spunem că oamenii au (...) un „creier violent” modul în care acționăm este modelat de modul în care am fost condiționați și socializați (...).”

Cei mai mulți dintre noi sunt condiționați de mediul nostru să reacționăm agresiv și violent. Învățăm să gândim, simțim și să acționăm agresiv și violent, în unele cazuri. Oriunde am trăi, suntem supuși unei presiuni sociale și culturale care ne condiționează să citim despre violență, să privim violența și să auzim despre violență aproape constant. Programele de televiziune, reclamele, ziarele, jocurile video și industriile de film și muzicale contribuie foarte mult la această situație. Înainte de a ajunge la adolescență, un copil a văzut mii de crime și acte violente doar privind la televizor. Societățile noastre moderne, conștient sau nu, nu au nicio scuză pentru violență. Violenta este văzută ca fiind de valoare pozitivă. În cele mai multe culturi, a spune nu la violență și a evita violența fizică sau confruntarea poate fi percepută ca un semn de slăbiciune, în special pentru bărbați, care fac obiectul unei puternice presiuni de către cei asemenea lor, de la vârstă o foarte tânără¹⁸.

Pentru informații suplimentare, consultați fișa de resurse a profesorului de la sfârșitul acestei unități.

¹⁶ Text din „COMPASS, a manual for human rights education with young people”, Consiliul European, Strasburg 2002, p. 376ff.

¹⁷ Din “A glossary of terms for education for democratic citizenship”, Karen O’Shea, Consiliul European, DGIV/EDU/CIT (2003) 29.

¹⁸ Text din “COMPASS, a manual for human rights education with young people”, Consiliul European, Strasburg 2002, p. 380.

Educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului

Prin această serie de lecții, elevii vor:

- spori înțelegerea lor referitoare la mecanismele din spatele unui conflict;
- spori înțelegerea lor referitoare la soluționarea non-violentă a conflictelor;
- spori capacitatea lor de a trata conflictele în propriul mediu;
- spori capacitatea lor de a analiza opiniile și nevoile tuturor părților implicate într-un conflict;
- spori înțelegerea lor referitoare la conflictele dintre drepturile omului;
- intensifica gândirea lor critică referitoare la utilizarea violenței;
- spori înțelegerea lor referitoare la modalitatea de a face față violenței cu care se confruntă;
- fi stimulați să abordeze conflictele într-un mod non-violent.

UNITATEA DE ÎNVĂȚARE 4: Conflict

Ce este de făcut dacă nu suntem de acord?

Titlul lecției	Obiective	Sarcinile elevilor	Resurse	Metoda
Lecția 1: Soluționarea conflictelor	Să se familiarizeze cu abordarea în șase pași pentru soluționarea conflictelor	Analizarea unui conflict; găsirea de soluții.	Fișa de lucru 4.1 pentru elevi	Lucru în grup
Lecția 2: Aplicarea abordării în șase pași	Să aplice abordarea în șase pași.	Analizarea unui conflict; găsirea de soluții.	Fișa de lucru 4.1 pentru elevi Fișa de lucru 4.2 pentru elevi	Lucru în grup
Lecția 3: Drepturi ale omului situate în conflict	Să recunoască și să analizeze situații în care drepturile omului pot fi situate în conflict.	Analizarea unei situații în care drepturile omului sunt în conflict.	Fișa de lucru 4.3 pentru elevi Fișa de lucru 4.4 pentru elevi	Lucru în grup Gândire critică
Lecția 4: Utilizarea violenței	Să-și dezvolte gândirea critică despre acceptabilitatea utilizării violenței și despre conduita personală.	Reflecție asupra violenței și asupra conduitei personale.	Fișa de lucru 4.4 pentru elevi	Lucru în grup Gândire critică

Fișa de resurse a profesorului

Dreptul Internațional Umanitar (DIU)

Ce este Dreptul Internațional Umanitar (DIU)?

Dreptul Internațional Umanitar (DIU) cuprinde atât principiile umanitare cât și tratatele internaționale care încearcă să salveze vieți și să ușureze suferința combatanților și non-combatanților în timpul conflictelor armate. Principalele sale documente juridice sunt Convențiile de la Geneva din 1949, patru tratate semnate de aproape fiecare națiune din lume. Convențiile definesc drepturi fundamentale pentru combatanții scoși din luptă din cauza rănilor, bolilor sau luării în captivitate și pentru civili. Protocoalele adiționale din 1977, care completează Convențiile de la Geneva, extind aceste drepturi.

Pe cine protejează DIU? Mă protejează DIU?

DIU protejează membrii răniți, bolnavi sau luați prizonieri ai forțelor armate și civili. Răniții și combatanții bolnavi – indiferent de nația căreia îi aparțin - trebuie să fie adunați și îngrijiți în conformitate cu prevederile Convenției de la Geneva I. Ei nu pot fi uciși, torturați sau supuși experimentelor biologice. Ei trebuie să primească îngrijire adecvată și să fie protejați împotriva jefuirii sau relexor tratamentelor. Convenția protejează, de asemenea, lucrătorii medicali, personalul militar religios, facilitățile și unitățile mobile medicale militare.

Combatanții răniți, bolnavi și naufragiați pe mare sunt protejați prin Convenția de la Geneva II. Ei primesc aceeași protecție ca și soldați pe teren, extinsă la condițiile întâlnite pe mare. Navele sanitare sunt protejate.

Prizonierii de război (PR), protejați de Convenția de la Geneva III, trebuie să fie tratați în mod uman și să primească locuințe, hrană, îmbrăcăminte și asistență medicală adecvate. Ei nu vor fi supuși torturii sau experimentelor medicale și trebuie să fie protejați împotriva actelor de violență, insultelor și curiozităților publice. Corespondenții de război luați prizonieri și civili autorizați să îi însoțească pe militari au, de asemenea, dreptul la acest statut.

Civili sunt protejați în temeiul Convenției de la Geneva IV. Întotdeauna, părțile implicate în conflict trebuie să facă distincție între civili și combatanți și să-și direcționeze operațiunile numai împotriva țințelor militare. Civililor trebuie să le fie permis să trăiască cât mai normal posibil. Ei trebuie să fie protejați împotriva crimei, torturii, jafului, represaliilor, distrugerii fără discernământ a proprietății și luării ca ostatici. Onoarea lor, drepturile familiei și convingerile și practicile lor religioase trebuie să fie respectate. Forțele de ocupație trebuie să asigure și să permită trecerea în siguranță a alimentelor și proviziilor medicale adecvate și înființarea de zone spitalicești și de siguranță pentru răniți, bolnavi, bătrâni, pentru copii, mame însărcinate și mame cu copii mici. Această convenție prevede protecție specială pentru femei și copii. Personalul medical din spital care îngrijește aceste persoane va fi respectat și protejat.

Convențiile de la Geneva fac apel la asistență umanitară, care urmează să fie oferită de către Comitetul Internațional al Crucii Roșii (CIRC), societățile naționale de Cruce Roșie și Semilună Roșie sau altă organizație umanitară imparțială, conform autorizației de către părțile la conflicte.

Diferă dreptul internațional umanitar de drepturile omului?

Da, dar se completează reciproc. Ambele încearcă să protejeze persoanele împotriva vătămărilor și să mențină demnitatea umană, dar abordează circumstanțe diferite și au documente de bază diferite. DIU se aplică în perioade de conflict armat pentru a limita suferința provocată de război și pentru a-i proteja pe cei care au căzut în mâinile părții adverse. Scopul principal al DIU este de a proteja drepturile fundamentale ale combatanților răniți, bolnavi și naufragiați, PR și civililor. Legislația privind drepturile omului se aplică în timp de pace sau război, dar este în primul rând preocupată de protejarea persoanelor împotriva încălcării de către guvern a drepturilor lor civile, politice, economice, sociale și culturale recunoscute la nivel internațional.

Ce prevede DIU despre copiii soldați?

Legislația umanitară interzice participarea copiilor la ostilități, dar soldații copii încă reprezintă o problemă gravă în multe părți ale lumii. DIU impune ca copii sub 15 ani să nu fie recrutați în forțele armate, și ca „toate măsurile posibile” să fie luate pentru a asigura că aceștia nu participă direct în luptă. În recrutarea celor între 15 și 18 ani, prioritate trebuie să se acorde celor mai mari (articolul 77, Protocolul I). Din păcate, numărul copiilor care devin soldați, fie voluntar fie prin forță, este în creștere. Copiii care trăiesc în zonele de conflict, în special cei separați de familiile lor sau marginalizați în alte moduri pot deveni potențiali recruți. Copiii sunt adesea forțați să se alăture unui grup armat sau să devină copii soldați ca un mijloc de supraviețuire.

Când se folosește DIU?

DIU se aplică conflictelor armate (războaielor) care au loc între națiuni (conflict internațional armat) sau conflictelor armate interne cum ar fi războaiele civile.

DIU se aplică atacurilor teroriste din 11 septembrie?

Deși 11 septembrie 2001 a adus moarte și distrugere pe o scară pe care o asociem războiului, nu este clar că se aplică DIU. Această legislație se aplică conflictului armat între state (conflict armat internațional) sau conflictelor armate interne, cum ar fi războaiele civile. În cazul în care atacurile șocante asupra obiectivelor civile din New York și Washington au fost comise de o rețea teroristă care operează pe cont propriu, atunci ele sunt crime oribile, mai degrabă decât acte de război la care s-ar aplica LUI DIU.

DIU prevede o protecție specială pentru femei?

Da. Deși femeile se bucură de aceeași protecție generală legală ca și bărbații, Convențiile de la Geneva recunosc principiul că „femeile trebuie să fie tratate cu toată considerația datorată sexului lor” (articolul 12, CG I și II, articolul 14, CG III). Acest lucru înseamnă că o protecție suplimentară este oferită pentru a aborda nevoile specifice ale femeilor care rezultă din diferențele de gen, onoare și pudoare, sarcină și naștere. De exemplu, femeile prizoniere de război sau deținute vor fi cazate în încăperi separate de cele ale bărbaților, sub supravegherea imediată a altor femei. Femeile trebuie să fie protejate „împotriva violului, prostituției forțate sau oricărei forme de atentat la pudoare” (CG IV, articolul 27, de asemenea, articolul 75 și 76, Protocolul I). În ceea ce privește expedierea materialelor și mijloacelor de urgență, „femeile însărcinate, cazurile de maternitate și mamele care alăptează” urmează să primească prioritate (articolul 70, Protocolul I). Pentru a afla mai multe despre problemele femeilor în conflictele armate, precum și despre rezistența pe care multe au arătat-o, a se vedea studiul recent privind „Femeile înfruntând războiul” pe www.womenandwar.org.

Cum protejează DIU copiii?

LUI interzice atacurile împotriva civililor și indică protecție specială pentru copii. Toți civilii trebuie să fie protejați împotriva crimei, torturii, jafurilor, represaliilor, distrugerii fără discernământ a proprietății și luării ca ostatic. Onoarea lor, drepturile familiei, convingerile și practicile lor religioase trebuie să fie respectate. Forțele de ocupație trebuie să asigure și să permită trecerea în siguranță a alimentelor și proviziilor medicale adecvate și înființarea de zone spitalicești și de siguranță pentru răniți, bolnavi, bătrâni, copii, mame însărcinate și mame cu copii mici. Dispoziții speciale răspund, de asemenea, la nevoile copiilor neînsoțiți de familie, nevoile psihosociale și de comunicare familială.

Trebuie să existe prevederi pentru copiii sub 15 ani care sunt orfani sau separați de familiile lor. Aceștia trebuie să fie capabili să-și practice religia iar educația lor trebuie să fie facilitată.

Constituie o încălcare a DIU faptul că civilii sunt omorâți în timpul războiului?

Protejarea civililor este un obiectiv major al DIU. În conformitate cu Convenția de la Geneva IV, civilii sunt protejați de crimă și li se permite să ducă o viață normală, în cazul în care securitatea permite acest lucru. Protocolul adițional I din 1977 oferă mai multe detalii extinzând protecția civilă în conflictele armate internaționale. Deși Statele Unite au semnat Protocolul I, încă nu l-au ratificat. Chiar și așa, Statele Unite au declarat că vor respecta aceste prevederi, care sunt considerate de mulți a fi o codificare a legislației cutumiare larg acceptate, dezvoltate pe o perioadă de sute de ani.

Regula de bază cu privire la principiul distincției este prevăzută la articolul 48 din Protocolul I, care prevede: „Pentru a se asigura respectarea și protecția populației civile și a obiectivelor civile, părțile în conflict trebuie să facă în orice moment distincția dintre populația civilă și combatanți și între obiectivele civile și obiectivele militare și, în consecință, să își direcționeze operațiunile numai împotriva obiectivelor militare.” În plus față de interzicerea atacurilor directe, DIU interzice, de asemenea, atacurile fără discernământ asupra civililor. Acestea pot apărea, de exemplu, atunci când un atac al forțelor armate asupra unui obiectiv militar nu ia în considerare consecințele excesive negative asupra civililor (articolul 41 din Protocolul I).

Cu toate acestea, nu toate decesele civile sunt ilegale în timpul războiului. DIU nu scoate în afara legii conflictul armat, ci încearcă să echilibreze dreptul legal recunoscut al unei națiuni de a ataca obiectivele militare legitime în timpul războiului cu dreptul populației civile de a fi protejată de efectele ostilităților. Cu alte cuvinte, având în vedere caracterul războiului, DIU anticipează o anumită cantitate de „daune colaterale”, care, uneori, din păcate, poate include victime în rândul civililor.